

Pop och rock på 70-talet

1970-talet var en verklig guldålder för alla som på något sätt gillar pop och rock. De musikaliska storheterna staplades mer eller mindre på varann och hela årtiondet kan egentligen beskrivas som en enda stor kaskad av färger, ljud och harmonier. Alla vi som hade förmånen att få var med under detta rent ut sagt magiska årtionde får ett lyckligt leende på våra läppar när ämnet kommer på tal. Aaah... Ljuva 70-tal.

En både rolig och intressant detalj med detta årtionde är att många av de band och artister som tog sina första ackord på 70-talet fortfarande är aktiva med både skivproduktion och turnéer. Bland de internationella storheterna kan vi nämna Kiss och Iron Maiden som exempel på detta, medan artister som Magnus Uggle och Tomas Ledin kan fungera som exempel på svenska överlevare från 70-talet.

Den här artikeln kommer att hylla 70-talet genom att titta lite närmare på åtminstone några av de musikaliska förgrundsgestalterna som var med och formade detta gyllene årtionde och gjorde det till vad det kom att bli. Tyvärr är det av utrymmesskäl helt omöjligt att berätta om precis allt och alla men vi börjar med att ta ett avstamp i det dimhöljda gränslandet mellan 60-tal och 70-tal och fortsätter därefter vår odysseé vidare in i den musikaliska häxkittel som 70-talet bjöd oss alla på.

Sweet

Det brittiska rockbandet Sweet bildades som Sweetshop i London 1968 och kom att bli ett av de mer stilbildande banden under hela 70-talet. Namnet kortades ganska snart till The Sweet eftersom det redan fanns ett annat band med namnet Sweetshop. 1975, när bandet hade slagit igenom på allvar och stod på toppen av sin berömmelse, beslutades det att man kort och gott skulle heta Sweet.

”Are you ready, Steve?”

”Uhu!”

”Andy?”

”Yeah!”

”Mick?”

”Okey!”

”Alright, fellas! Well, let’s goooooooooo!”

Konversationen mellan bandmedlemmarna, med Mick Tuckers pumpande trummor som enda komp i bakgrunden, utgör det klassiska introt till Sweets jättehitt Ballroom Blitz från 1973. Det talade introt är något som precis varenda unge som hade förmånen att få växa upp på 70-talet kan utantill. Jämsides med det världsberömda gitarriffet till Deep Purples klassiker Smoke On The Water är detta alla tiders mest berömda intro. Det säger faktiskt en hel del om Sweets storhet.

Sweet bestod inledningsvis av Brian Conolly (sång), Frank Torpey (gitarr), Steve Priest (bas) och Mick Tucker (trummor) men genomgick några medlemsbyten på gitarristsidan innan man 1970 slutligen hade cementerat sättningen i och med att Andy Scott blev bandets gitarrist. Scott var också den som spelade synth i bandet, vilket bland annat kan höras på låtarna Action och Fox On The Run.

Bandet startade sin karriär som ett typiskt tuggummipopband och fortsatte sedan i den musikaliska fåran i och med att man relativt tidigt fick kontrakt med ”låtskrivarfabriken” Nicky Chinn och Mike Chapman. Funny Funny, Hell Raiser, The Six Teens och Wig Wam Bang är exempel på Chinn-Chapmans produktion för bandet. Upplägget var att radarparet skrev bandets hitsinglar medan gruppmedlemmarna själva fick förfoga helt fritt över B-sidorna. Det resulterade ganska snart i att singlarernas A-sida innehöll en tuggummipoplåt signerad Chinn-Chapman och en hårdrocklåt skriven

av bandet själva på B-sidan. Det var ganska uppenbart att hitproducenterna och bandmedlemmarna drog åt helt skilda håll. Slitningarna skulle snart resultera i en total brytning. Connolly, Scott, Priest och Tucker upplevde Chinn-Chapman som diktatoriska och ville bara bort från dem så fort som möjligt.

Motsättningarna mellan bandet och deras två managers hade egentligen börjat redan i och med Andy Scotts provspelning för att bli bandets gitarrist. Steve Priest skriver i sin självbiografi "Are You Ready Steve" att både han själv samt Conolly och Tucker älskade vad de hörde och såg när en långhårig och slarvigt klädd Scott pluggade in gitarren i förstärkaren, vred upp volymen på max och drog igång ett tungt riff a la Led Zeppelin. Chinn och Chapman blev däremot vettskrämda när de hörde det och bestämde sig för att säga nej till "rockvilden". De övriga bandmedlemmarna opponerade sig dock och lyckades efter visst palaver att övertala Chinn och Chapman, som fick ge med sig och mycket tveksamt gav Scott klartecken att bli medlem i Sweet.

Bandet ändrade snart spår i och med glamrockens intåg i musikbranschen och fortsatte efter brytningen med Chinn-Chapman 1974 att orientera sig mer och mer mot hårdrocken.

Albumet Sweet Fanny Adams, som kom ut samma år, visade upp en helt ny sida av bandet och det intrycket förstärktes bara med nästa skivsläpp, Desolation Boulevard. Nu var det hårdrock och heavy metal för hela slanten som gällde för Sweet. Egenkomponerade låtar som Turn It Down, Fox On The Run och inte minst Action visade tydligt var Sweet ansåg att skåpet skulle stå någonstans. Andy Scott förklarade detta med att samtliga bandmedlemmar lyssnade på hårdrock och band som Black Sabbath och Led Zeppelin, men att dem av Nicky Chinn och Mike Chapman hade blivit påtvingade ett poppigare och mer "snällt" sound i rent marknadsföringssyfte.

Sweet fortsatte sedan, trots Brian Conollys tilltagande alkoholmissbruk och inre slitningar i bandet, som en renodlad hårdrockkvartett fram till Conollys avhopp från bandet i början av 1979. I samband med avhoppet ringde Ronnie James Dio (tidigare sångare i Rainbow) till Andy Scott och erbjöd bandet sina tjänster. Man bestämde sig dock för att tacka nej och istället fortsätta som en trio. 1982 kom bandets sista platta, Identity Crisis, ut. Därefter splittrades Sweet för gott. Andy Scott har dock fortsatt att turnera med sin version av bandet, AS Sweet.

Brian Conollys alkoholmissbruk blev till slut för mycket och han avled till följd av leversvikt 1997. 2002 dog Mick Tucker till följd av leukemi.

Den svensk-norska gruppen Sha-Boom, som alltid hyllat Sweet som en av sina största musikaliska inspirationskällor, gjorde 2002 en coverinspelning av Fox On The Run med Andy Scott på gitarr.

Slade

En av glamrockens allra största flaggskepp på 70-talet var utan tvivel det brittiska bandet Slade. Bandet startade redan 1966 och hette då N'Between. Bandet bestod av Noddy Holder (sång), Dave Hill (gitarr), Jim Lea (bas) och Don Powell (trummor). 1969 anlätades Chas Chandler som bandets nye manager. Chandler hade ett förflutet som basist i The Animals och var även mannen som kunde skryta med att han hade upptäckt Jimi Hendrix. På inrådan av sin nye manager bytte bandet namn till det kortare och mer slagkraftiga Slade.

Slade var ett utpräglat glamrockband i så måtto att de profilerade sig med hiskeliga frisyrier och en minst sagt säregen klädstil samt mängder av glitter och paljetter. Deras gimmick i övrigt byggde till stor del på att deras låttitlar alltid var felstavade. Slades främsta musikaliska kännetecken var den grova och minst sagt whiskeyraspiga rösten som sångaren Noddy Holder var begåvad med.

De första åren var bandet ett utpräglat coverband, men efter att ha slagit sina påsar ihop med

managern Chas Chandler började bandmedlemmarna att skriva eget låtmateriale för att mer och mer anamma glamrocken både musikaliskt och visuellt.

I biofilmen *Slade In Flame*, som drabbade biograferna 1975, spelade medlemmarna i Slade sig själva. Filmen var i huvudsak en enda lång reklamfilm för bandet.

Slade hade en mängd hits på de europeiska topplistorna men deras största bidrag till rockhistorien är *Merry Xmas Everybody* (1973) och powerballaden *My Oh My* (1983). Man gjorde ett helhjärtat försök att lägga även USA under sina fötter men misslyckades kapitalt. När man efter detta magplask återvände till England skrev vi årtalet 1977 och glamrocken hade plötsligt blivit passé och istället ersatts av punken.

Slade fortsatte dock oförtrutet att turnera och lyckades genom en ren arbetsseger att i början av 80-talet ta sig tillbaka till topplistorna och fick även sent omsider sitt hett efterlängtade genombrott i Amerika. Sista konserten med originalsättningen skedde 1984, då Jim Lea plötsligt blev allvarligt sjuk mitt under konserten, som därmed fick avbrytas. Alla efterföljande spelningar ställdes in till följd av det inträffade. Man gjorde några ytterligare försök att ta sig tillbaka till toppen igen. Bland annat släppte man 1987 skivan *You Boyz Make Big Noize*, men Noddy Holder hade redan tröttnat på allt turnerande och ville lägga av, vilket ledde till att Slade splittrades.

Precis som i fallet med Sweet har även Slade fått en sentida spin off i form av ett "Slade II" som Dave Hill och Don Powell tillsammans startade upp 1993 och fortfarande turnerar med i olika konstellationer.

En lång rad mycket framträdande personer inom musikindustrin har i efterhand berättat om sin beundran för Slade. Kiss-basisten Gene Simmons är en av dem. Gitarrvirtuosen Ritchie Blackmore har till och med sagt rent ut att han bra gärna hade velat vara med i Slade. Joey Ramone, David Coverdale, Tom Jones och Alice Cooper hör också till den långa raden av profiler inom rockbranschen som i olika sammanhang har hyllat Slade genom liknande uttalanden.

Mark Bolan och T Rex

Glamrocken hade många framträdande portalfigurer på 70-talet. Den var till stor del en brittisk företeelse, även om den amerikanske skräckrockaren Alice Cooper på sätt och vis räknas in i glamrockens brokiga skara. New York Dolls, glamrockpionjärerna från *The Big Apple*, ska man heller inte glömma bort i detta sammanhang.

Här hemma i Sverige var Magnus Uggla en av de största stjärnorna inom glamrocken, med viss konkurrens från exempelvis Harpo, mannen med jättehiten *Moviestar*, och bandet *Tears* från Katrineholm.

På den världsvida scenen framstod David Bowie, Mott the Hoople, Roxy Music, Slade, Sweet och Gary Glitter som de riktigt stora profilerna inom glamrocken.

Det var synnerligen tunnslätt med kvinnliga glamrockare. Den enda kvinnan med egentlig framgång i gebitet var den ständigt läderklädda tjejen som sades vara kortare än sin egen Fender Jazz Bass; sångerskan och basisten Suzi Quatro. Hennes hitsinglar *Can The Can* och *48 Crash* spelas fortfarande allt emellanåt i radio. De samtida medlemmarna i tjejgruppen *the Runaways* kan till viss del anses ha varit glamrockare, men de var i ärlighetens namn mer hårdrock än glam.

Men den allra mest inflytelserika och mest tongivande personen inom hela glamrocksvängen var utan minsta tvekan Marc Bolan, sångare och gitarrist samt frontfigur i T Rex. Man kan utan överdrift påstå att utan Bolan och T Rex hade glamrocken som fenomen aldrig uppstått och fått det

genomslag som den fick. Marc Bolan anses av många vara den som faktiskt uppfann glamrocken.

Marc Bolan föddes som Mark Feld den 30 september 1947 i London och omkom den 16 september 1977, två veckor innan sin 30-årsdag, i en våldsamt bilolycka i de västra delarna av London. Det var Bolans flickvän Gloria Jones som körde bilen han färdades i. Platsen för bilkraschen är idag utmärkt med en staty till minne av glamrockaren.

Bolan skivdebuterade redan i mitten på 60-talet med sin dåvarande grupp John's Children. 1967 bildade han Tyrannosaurus Rex tillsammans med sin vän Steve Peregrine Took, som också hade ett förflutet i John's Children. Duon släppte fyra album med i huvudsak musik som närmast kan beskrivas som psykedelisk folkrock, med akustisk gitarr och bongotrumma toppat med Bolans karakteristiska sångröst.

Took ersattes 1969 med Mickey Finn och året därpå kortades duons namn till T Rex. I samband med namnbytet bestämde sig Bolan för att duon skulle utökas till ett riktigt band. Med Bolan själv som sångare och gitarrist och Finn på slagverk fullbordades bandet med basisten Steve Currie och Bill Fifield på trummor. Låtarna Hot Love och Get It On blev stora framgångar och visade världen vad uttrycket glamrock betydde.

I grunden var glamrocken en färgglad och skrämig protest mot den alltmer politiserade progressiva rocken och det lättviktiga popskvalet som fortfarande levde kvar i kölvattnet efter 60-talet.. Musikaliskt presenterade T Rex en bubblande häxkittel av influenser från alla möjliga håll, där psykedeliska tongångar blandades med Rolling Stones-liknande influenser och 50-talsrock samt filmmusik och mer aggressiv rock. Även folkmusik kunde vävas in i ljudbilden.

1972 kom albumet The Slider som blev en jätteframgång för T Rex. De efterföljande två hitsinglarna The Groover och 20'th Century Boy blev gruppens sista. T Rex utökades 1973 till en kvintett i och med att Jack Green anlätades som andregitarrist. Man började även att kalla bandet för Marc Bolan and T Rex.

Bandet upplöstes av naturliga skäl i samband med frontfigurens död 1977. Då var glamrocken på tillbakagång och hade istället ersatts av punken. Men Bolan och hans T Rex har fortsatt att påverka människor trots allt. 80-talets pudelrock kan med lätthet härledas till glamrocken och fick i skiftet mellan 80- och 90-tal en förlängning i den så kallade sleazerocken med band som Guns N Roses och The Darkness. Det svenska bandet The Ark har förklarat att man har hämtat sina musikaliska och estetiska förebilder ur 70-talets glamrock.